

หลักคิดการศึกษาที่ถูกต้อง

พระภาวนาวิริยคุณ

(เพ็ญ ฤๅติโช)๖

รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

หลักคิดการศึกษาที่ถูกต้อง

พระภิกษุญาณวชิรญาณ (เผด็จ ทตฺตชีโว)

พิมพ์ครั้งที่ ๑	มิถุนายน ๒๕๕๕	จำนวนพิมพ์ ๔๔,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒	กรกฎาคม ๒๕๕๕	จำนวนพิมพ์ ๕๔,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓	ตุลาคม ๒๕๕๕	จำนวนพิมพ์ ๔๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท เอส.เอ็ม.เค. พรินต์ติ้ง จำกัด	
	๕/๑ ซอยเจริญนคร ๑๔ แขวงคลองตันใต้	
	เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐	

คำนำ

ถ้ามนุษย์ไร้ทุกข์ ก็ไม่ต้องจัดการศึกษา แต่เพราะทุกคนล้วนมีทุกข์ติดมาแต่เกิดทั้งสิ้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาขึ้น

ในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีศาสดาใดกล้าประกาศว่า ตนรู้และสามารถกำจัดทุกข์ทั้งมวลได้เด็ดขาด มีแต่พระพุทธองค์เท่านั้น ที่ทรงทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อกำจัดทุกข์ของพระองค์ได้เบ็ดเสร็จ ทั้งยังสามารถกำจัดทุกข์มนุษย์โลกได้ผลดียิ่งอีกด้วย

ขณะนี้ทุกประเทศทั่วโลก ไม่เว้นแม้ประเทศซึ่งเคยเป็นผู้นำด้านการศึกษา ต่างประสบทุกข์จากปัญหาการศึกษา

ในประเทศของตนทั้งสิ้น จึงต้องดิ้นรนหาทางพัฒนาแบบลองผิดลองถูกกันตลอดมา

ในฐานะที่ไทยได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก จึงสมควรที่ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ พระภิกษุ และประชาชน จะได้หันมาร่วมกันศึกษาหลักธรรมในส่วนที่ว่าด้วยการศึกษาให้เต็มที่ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของชาติสืบไป นี่คือที่มาของ “หลักคิดการศึกษาที่ถูกต้อง”

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

(พระภาวนาวิริยคุณ)

รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

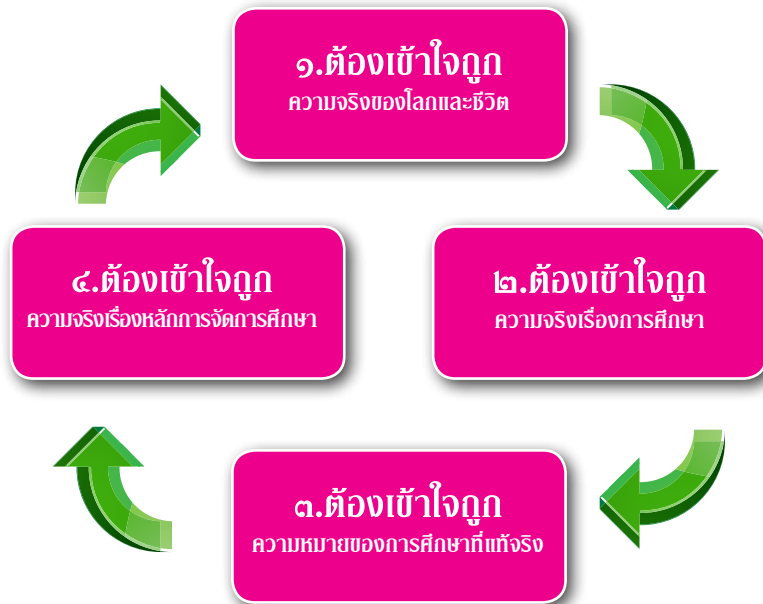
สารบัญ

หลักคิดการศึกษาที่ถูกต้อง	๗
ความจริงของโลกและชีวิต	๙
ทุกข์ ๔ ของมนุษย์	๑๗
ความจริงเรื่องการศึกษา	๒๕
ความหมายของการศึกษาที่แท้จริง	๓๓
ความจริงเรื่องหลักการจัดการศึกษา	๓๗
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	๕๒

หลักคิดการศึกษาที่ถูกต้อง

หลักคิดการศึกษาที่ถูกต้อง

๑. ความจริงของโลกและชีวิต

๑. ความจริงของโลกและชีวิต

๑. จักรวาลอันเป็นที่อยู่อาศัยนี้ ความจริงก็คือ

“คุณหิมาที่กักขังสัตว์โลกไว้ สัตว์โลกทุกชีวิตล้วนเป็น
นักโทษรอการประหาร เพราะทุกชีวิตต่างมีทุกข์จากการ
เวียนเกิด แก่ เจ็บ ตายไม่รู้จักจบอยู่ในจักรวาลนี้”

๒. คุณนี้มีกฎเหล็กประจำคุณ คือ **“กฎแห่งกรรม”** ที่ว่า

ใครทำดี ได้ดี คือ ทุกข์ลดลง

ใครทำชั่ว ได้ชั่ว คือ ทุกข์เพิ่มขึ้น

๓. ในคุณหิมานี้ มีกิเลส กฎไตรลักษณ์ กามคุณ ๕ และ
ทุกข์ภายใน-ภายนอกกาย เป็นเครื่องมือบังคับสัตว์โลก
ให้ละเมิดกฎแห่งกรรม

๔. มีกิเลสซึ่งอุปมาเสมือน Microchip ผังไว้ในใจ เพื่อบังคับ
บัญชาสัตว์โลก ให้ คิด-พูด-ทำชั่ว จะได้ละเมิดกฎแห่ง
กรรม ทุกข์ของสัตว์โลกจะได้เพิ่มมากขึ้น

๕. คุณหิมานี้ มีกฎไตรลักษณ์เป็นเครื่องมือบังคับสัตว์โลก
ให้ยังเป็นทุกข์ทรมานทรมายทางกายและใจ ๓ ประการ คือ

๑) อนิจจัง บังคับกายใจให้ไม่เที่ยง ไม่ถาวร

๒) ทุกขัง บังคับให้ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ต้องแก่
เจ็บลงไปทุกวัน

๓) อนัตตา บังคับให้ไม่ใช่ตัวตนถาวร ไม่สามารถ
ควบคุมตนได้ ในที่สุดต้องตาย

สัตว์โลกจึงยิ่งละเมิดกฎแห่งกรรม คือ ยิ่งทำกรรมชั่ว
จึงยิ่งเพิ่มทุกข์ให้กับตนเอง

๖. มีกามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่น่าใคร่ น่าพอใจ เป็นเหยื่อล่อ

- ที่ได้ก็เป็นทุกข์ เพราะหลงหมกมุ่นในการที่ต้องรักษาและต่อสู้แสวงหา ยิ่งๆ ขึ้นไป
- ที่ไม่ได้ก็เป็นทุกข์ เพราะต้องทรมานทรมายแสวงหาให้ได้มา

ต่างก็ละเมิดกฎแห่งกรรม...เพิ่มทุกข์ให้แก่ตน

๗. ในคฤมทิมานี้

- ใช้ความทุกข์ภายในกาย คือ ความหนาว-ร้อน หิว-กระหาย ปวดอึด-ฉี่ ปีบคั้นกายให้กระสับกระส่าย
- ใช้ความทุกข์ภายนอก คือ ภัยจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ แผ่นดินไหว ฯลฯ ปีบคั้นซ้ำเติมให้ยิ่งทรมานทรมาย ออดอยาก

ความทุกข์ทั้ง ๒ ทำให้คน-สัตว์ยิ่งละเมิดกฎแห่งกรรม คือยิ่งทำกรรมชั่ว....ทุกข์ก็ยิ่งเพิ่มขึ้น

๘. เป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ การกำจัดทุกข์ให้สิ้นไปอย่างถาวร

๙. มรรคมีองค์ ๘ คือ วิธีการกำจัดทุกข์ให้สิ้นไปอย่างถาวร

๑๐. ในกายมนุษย์มีธรรมชาติบริสุทธิ์ สบประณีต ละเอียดชนิดหนึ่งสถิตประจำ เป็นของเฉพาะตน เรียกว่า ธรรม

ธรรมนี้มีลักษณะใสและสว่างยิ่งกว่าแสงอาทิตย์ยามเที่ยงวัน แต่ข่มเย็นยิ่งกว่าแสงจันทร์เพ็ญยามราตรี หากใครปฏิบัติมรรคมีองค์ ๘ ได้ถูกส่วนสมบูรณ์ ใจของผู้คนย่อมนุ่มนวล ละเอียดอ่อน สามารถบรรลุธรรมได้ แล้วอาศัยธรรมนั้นกำจัดกิเลสให้สิ้นไป เช่นเดียวกับดวงอาทิตย์ฆ่ากำจัดความมืดในโลกให้สิ้นไปได้ฉับนั้น

สรุปความจริงของโลกและชีวิต

๑. ชีวิตเป็นทุกข์ แต่ละชีวิตต่างต้องทนทุกข์เสมือนนักโทษ
รอประหาร คือ เกิดแล้วต่างก้าวไปสู่ความแก่-เจ็บ-ตาย อยู่ใน
คุกคือโลกนี้ ภาวะนี้เรียกว่า “ทุกข์”

๒. ต้นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายคือกิเลส ซึ่งฝังอยู่ในใจ กิเลสนี้
บังคับใจให้เกิดตัณหา คือทะยานอยากในสิ่งต่างๆ ไม่รู้จบ
และคิดอยากในทางร้ายๆ จึงส่งผลให้พุดร้ายๆ ทำร้ายๆ
ตามมา ภาวะนี้เรียกว่า “สมุทัย”

๓. นิพพาน คือภาวะที่ความทะยานอยากและทุกข์ดับลง
สามารถเข้าถึงได้ด้วยการกำจัดกิเลสออกจากใจให้หมดสิ้น
เรียกว่า “นิโรธ”

๔. มรรคมีองค์ ๘ เป็นวิธีการหรือข้อปฏิบัติอย่างเหมาะสม
และต่อเนื่องเป็นระบบ สามารถกำจัดกิเลสให้หมดไปจากใจได้
เรียกว่า มรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มัชฌิมาปฏิปทา”
แปลว่า ทางสายกลาง

ทุกข์ ๔ ของมนุษย์

เซลล์ เกิด-ตาย

- ทनाव-ร้อน
- ทิว-กระหาย
- ปวดอี-ปวดนี่

หากปฏิบัติดี

- เสียสุขภาพ-ทรัพย์
- เสียเวลา-นิสัย

๑
ทุกข์จากสรีระ

๒
ทุกข์จาก
การอยู่ร่วมกัน

หากนิสัยเสีย

- ไม่สำรวมกาย
 - ไม่สำรวมวาจา
- เหตุทำลายสังคม

ทุกข์ ๔
ของมนุษย์

๔
ทุกข์จาก
กิเลส

๓
ทุกข์จากการ
หาเลี้ยงชีพ

โลก โกรธ หลง ผิงอยู่ในใจ

- เป็นนักโทษวัฏสงสาร
 - อยู่ใต้กฎแห่งกรรม
- เป็นเหตุทุกข์ทั้งมวล

หากนิสัยเสีย

- ไม่สำรวมอาชีพ
- เป็นเหตุทำลายเศรษฐกิจ
และสิ่งแวดล้อม

๑. ทุกข์จากสรีระ

- เป็นทุกข์ที่ไม่มีใครทำให้
- ร่างกายเติบโต - ทรงตัวอยู่ได้ด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค
- ร่างกายสกปรก - กระสับกระส่ายเป็นนิจ ต้องขับถ่าย เปื้อยเน่า เป็นรังของโรค ต้องตายในที่สุด
- หากดูเบา ย่อมทุกข์หนัก แม้ไม่มีใครทำร้าย คือต้อง
เสียทรัพย์ เสียเวลา เสียสุขภาพ เสียนิสัย

- นิสัยเสียที่อันตรายมากเพราะนำไปสู่นิสัยเสียอื่น ๆ
ทั้งหมด คือ

๑. ชอบความสกปรก
๒. ชอบความไม่เป็นระเบียบ
๓. ชอบความไม่สุภาพ
๔. ชอบความไม่ตรงเวลา

๒. ทุกข์จากการอยู่ร่วมกัน

๒.๑ ความไม่สำรวมกาย นอกจากฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกามแล้ว ยังมีความประพฤติไม่ควรทางกายที่อาจทำลายตนเองและสังคมได้ คือ

- การไม่ควบคุมอิริยาบถ คือ ยืน - เดิน - นั่ง - นอนไม่สุภาพเรียบร้อย
- การไม่ควบคุมกริยาน่ารังเกียจไม่ให้รบกวนผู้อื่น เช่น ขาก ควัก แคะ แกะ เกา หยิบ ยื่น โยน ขว้าง ฯลฯ ไม่เกรงใจใคร
- การไม่มีสัมมาคารวะ เช่น ไม่ให้เกียรติผู้ใหญ่ ผู้หญิง สมณะเท่าที่ควร
- ไม่รู้จักกาลเทศะ ฯลฯ

- การไม่รักษาระเบียบวินัยในที่ทำงาน เช่น ทำงานไม่เต็มกำลัง เข้างานสาย เลิกงานก่อนเวลา ฯลฯ

๒.๒ ความไม่สำรวมวาจา นอกจากการพูดเท็จให้เข้าใจผิด พูดส่อเสียดให้แตกแยก พูดคำหยาบให้ระคายใจ พูดเพ้อเจ้อให้เสียเวลาแล้ว การพูดที่อาจทำลายตนเองและเพาะปัญหาสังคมได้คือ

- การพูดสวน พูดแย้ง แย่งพูด ตวาด ฯลฯ ให้หงุดหงิด
- การพูดเรื่องโสโครกน่ารังเกียจ เรื่องที่น่าปดบังกลางที่ประชุม ชอบนำความลับผู้อื่นมาเปิดเผย
- การพูดล้อเล่น ว่าร้าย ตีเตียนบุคคล - สิ่งของที่ผู้อื่นเคารพนับถือ
- การพูดล่วงเกิน ไม่ชอบขอโทษ ไม่ชอบขอบคุณ ฯลฯ

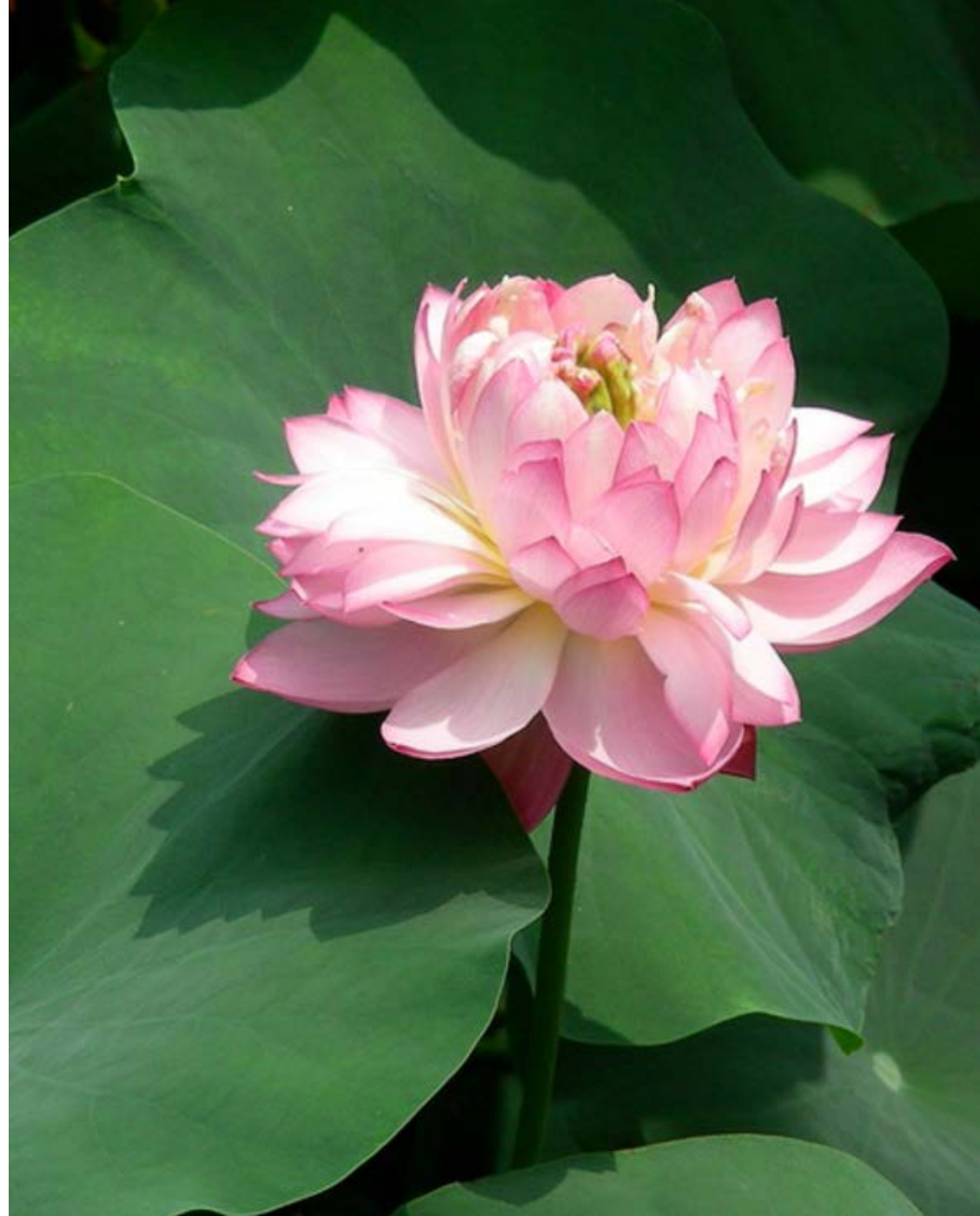
๓. ทุกข์จากการหาเลี้ยงชีพ

ขณะประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพ หากใครนิสัยมักง่าย ชอบสกปรก ไร้ระเบียบ ไม่สุภาพ ไม่ตรงต่อเวลา ก็จะยิ่งไม่รู้จักประมาณ ไม่เห็นใจผู้อื่น ไม่อายบาป ไม่กลัวบาป จึงนำไปสู่ความเห็นแก่ได้ต่างๆ เช่น

- การหาผลประโยชน์ตนบนความทุกข์ความยากของผู้อื่น
- การเอาเปรียบกันในงาน
- การทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ตน - พวกพ้อง

ฯลฯ

โลกจึงต้องประสบปัญหาเศรษฐกิจ - สิ่งแวดล้อมไม่รู้จบ

●เป็นธาตุชนิดหนึ่ง

สกปรกมาก ละเอียดมาก
เห็นได้ด้วยธรรมจักษุ

●มีพิษบังคับใจให้คิด
โลก - โกรธ - หลง ฯลฯ

●ฝังอยู่ในใจตั้งแต่ยัง
อยู่ในครรภ์ เหมือน
ตะกอนในน้ำ

กิเลส

๔. ทุกข์จากกิเลส

●ทำใจให้ขุ่นมัว

เห็นผิด ๆ
ได้ยินผิด ๆ
ได้กลิ่นผิด ๆ
ได้สัมผัสผิด ๆ
ได้สัมผัสผิด ๆ

คิดชั่ว
พูดชั่ว
ทำชั่ว

เกิดบาป
ทุกข์นานาชนิด

●ไม่ตายตามกาย ฝังอยู่ในใจ บังคับใจให้ทำกรรมชั่วร้ายไป

กิเลสจึงเป็นศัตรูแท้จริงของสัตว์โลกทั้งมวล

๒. ความจริงเรื่องการศึกษา

๒. ความจริงเรื่องการศึกษา

๑. สาเหตุให้เกิดการศึกษา การศึกษาเกิดขึ้นเพราะชีวิตนี้เป็นทุกข์ หากทั้งโลกปราศจากทุกข์ก็ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษา ที่จริงชาวโลกส่วนมากแม้มีทุกข์ก็มองไม่เห็นทุกข์ แม้เห็นทุกข์ก็เพียงบางส่วนคือ

- ๑) บางคน ตนเองมีทุกข์ก็ยังไม่รู้ว่าเป็นทุกข์
- ๒) รู้ว่าตนเองเป็นทุกข์ แต่ไม่รู้ต้นเหตุแท้จริงแห่งทุกข์
- ๓) รู้ต้นเหตุแห่งทุกข์ แต่ไม่รู้ว่าทุกข์นั้นดับได้หรือไม่
- ๔) รู้ว่าทุกข์ดับได้ แต่ไม่รู้วิธีการดับทุกข์อย่างถาวร

๒. เป้าหมายการศึกษา คือ การดับทุกข์ทุกชนิดโดยสิ้นเชิงอย่างถาวร มิใช่ดับทุกข์ได้เพียงบางส่วนเป็นครั้งคราวแล้วกลับมาเป็นทุกข์อีก

๓. หลักการจัดการศึกษา คือ ต้องฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้ไม่ประมาท ๓ ประการ

- ๑) ไม่ประพฤติดละเมิดกฏแห่งกรรม
 - ๒) ประพฤติตนตามหลักมรรคมีองค์ ๘
 - ๓) ปฏิบัติกิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติ
- โดยปฏิบัติให้ ถูกต้อง จริงจัง ต่อเนื่องและเต็มใจ
ย่อมดับทุกข์ทุกชนิดได้โดยสิ้นเชิงอย่างถาวร

หลักการพัฒนาคบ

๑. พัฒนาให้รอบด้าน คือ ครบ ๖ มิติ

๑. มิติศีลธรรม

๒. มิติวิชาการ

๓. มิติสังคม

๔. มิติดำรงชีวิต

๕. มิติอาชีพ

๖. มิตินันทนาการ

๒. พัฒนาจากการปฏิบัติกิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติให้ถูกต้อง
ตามมาตรฐาน

กายภาพ ยึดกฎวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

จิตภาพ ยึดกฎแห่งกรรมเป็นหลัก

กิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติ

มิติ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมชีวิตจริง
๑. ศีลธรรม (สัมมาทิฐิ สัมมาสมาธิ)	• มีเป้าหมายชีวิตถูกต้อง • สร้างกำลังใจไปให้ถึงเป้าหมายชีวิต	• ฝึกจำแนกถูก-ผิด ดี-ชั่ว บุญ-บาป ตามหลักกฎแห่งกรรม • เจริญภาวนา ฯลฯ
๒. วิชาการ (สัมมาสังกัปปะ)	• คิดวิเคราะห์ถูกต้อง • ตัดสินใจถูกต้อง - กายภาพ - ยียดกฏวิทยาศาสตร์ - จิตภาพ - ยียดกฏแห่งกรรม	• อ่านออก เขียนได้ • เรียงความ - ย่อความเป็น ฯลฯ
๓. สังคม (สัมมาวาจา)	• สร้างมิตรแท้เป็น • สร้างมิตรภาพเป็นโดยไม่ละเมิดกฎแห่งกรรม	• ดูคนเป็น • เลือกคบคนเป็น • ฝึกมารยาทสังคม ฯลฯ

กิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติ

มิติ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมชีวิตจริง
๔. ดำรงชีวิต (สัมมากัมมันตะ)	• ควบคุมตนเองเป็น • รักษาสุขภาพเป็น	• ปัด กวาด เช็ด ถู เป็น • ยืน เดิน นั่ง นอน • ถูกสุขลักษณะ - ฯลฯ
๕. อาชีพ (สัมมาอาชีวะ)	• เห็นคุณค่า • อาชีพสุจริต	• ฝึกงานอาชีพ • ช่วยงานชุมชน - ฯลฯ
๖. นันทนาการ (สัมมาวายามะ สัมมาสติ)	• พัฒนาความเป็นตัว • ของตัวเอง	• ฝึกความมีสติ • ฝึกทำงานที่ตนถนัด - ฯลฯ

๓. ความหมายของการศึกษาที่แท้จริง

๓. ความหมายของการศึกษาที่แท้จริง

การศึกษา คือกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีความพยายามกำจัดทุกข์ให้หมดสิ้นไปอย่างถาวรด้วยตนเอง โดยไม่ละเมิดกฎแห่งกรรม กระบวนการนี้ประกอบด้วย

๑. กระบวนการทำให้รู้ทุกข์ของตนเอง
๒. กระบวนการทำให้รู้เหตุแห่งทุกข์ของตนเอง
๓. กระบวนการทำให้รู้การดับทุกข์ของตนเอง
๔. กระบวนการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ของตนเองตามหลักมรรคมีองค์ ๘

โดยยึดหลักทฤษฏี ๔ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียน แต่ละเพศ แต่ละวัยเป็นตัวตั้ง

การปฏิบัติตนเพื่อการดับทุกข์ให้ได้จริง ต้องเริ่มต้นจากการดับทุกข์ที่ปฏิบัติได้ง่ายของผู้เรียน เช่น การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ขาดอาหารกลางวัน สุขภาพไม่แข็งแรง อารมณ์ไม่เป็น ประสิทธิภาพไม่เป็น ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะดับทุกข์ยิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วยตนเอง

๔. ความจริงเรื่องหลักการจัดการศึกษา

๔. ความจริงเรื่องหลักการจัดการศึกษา

หลักการจัดการศึกษาที่ถูกต้อง ผู้บริหารและครูต้องยึดหลักความจริงต่อไปนี้ คือ

๑. สถานที่เรียนต้องร่มรื่น สงบ สะอาด ปราศจากสัตว์ร้าย-คนร้าย และอบายมุข
๒. ผู้เรียนต้องมีอุปกรณ์การเรียนการสอนและปัจจัย ๔ ที่เหมาะสม ไม่อึดอัด ฝืดเคือง
๓. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และชุมชน ต้องมีความเห็นถูกว่านิสัยดีของศิษย์สำคัญกว่าความรู้วิชาการ
๔. ต้องมีครูดี-พระดีเป็นต้นแบบ ห่มเทอบรมสั่งสอน บ่มนิสัยศิษย์อย่างจริงจัง

๕. ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ต้องมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๖. ครูดีต้อง ฝึกผู้เรียนให้ฉลาดคิดในเรื่องทุกข์ ตามสมควรแก่เพศและวัยจนกระทั่ง

- รู้จักทุกข์ของตนเอง
- รู้จักเหตุแห่งทุกข์ของตนเอง
- รู้จักความดับทุกข์ของตนเอง
- รู้จักปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ของตนเอง

ใช้ความรู้จากวิชาที่เรียน-กิจกรรมชีวิตจริงเป็นบทฝึก

๗. ครูดีนั้นต้องฉลาดฝึกผู้เรียนให้รู้จักตนเองมากที่สุด
โดยฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาทุกข์ของตนเองด้วยการ
ทำกิจกรรมชีวิตจริง **เพื่อเห็นทุกข์ ๔** ตามความเป็น
จริง คือ ทุกข์ในสรีระ ทุกข์จากการอยู่ร่วม ทุกข์
จากการประกอบอาชีพ และทุกข์จากกิเลส ตลอด
จนเห็นต้นเหตุแห่งทุกข์ การดับทุกข์ และวิธีปฏิบัติ
ให้พ้นทุกข์

๘. การจะกำจัดทุกข์ได้ ศิษย์ต้องได้รับการบ่มเพาะ
และปลูกฝัง คุณธรรมพื้นฐาน ๓ และนิสัยบัณฑิต ๕
ดังนี้

คุณธรรมพื้นฐาน ๓

๑. ความมีวินัย

๒. ความอดทน

๓. ความเคารพ

โดยฝึกผู้เรียน ๓ ประการ คือ

๑. ฝึกให้รักการควบคุมตน ซึ่งเป็นการทำความดีสากล
ขั้นพื้นฐาน ๔ คือ

๑) รักความสะอาด ๒) รักความเป็นระเบียบ

๓) รักความสุภาพนุ่มนวล ๔) รักความตรงเวลา

รังเกียจการเอาแต่ใจตัว ไม่ทำร้ายทำลายตนเอง
คนอื่น สิ่งของ แล้วบังเกิดเป็นคุณธรรม คือ ความมีวินัย

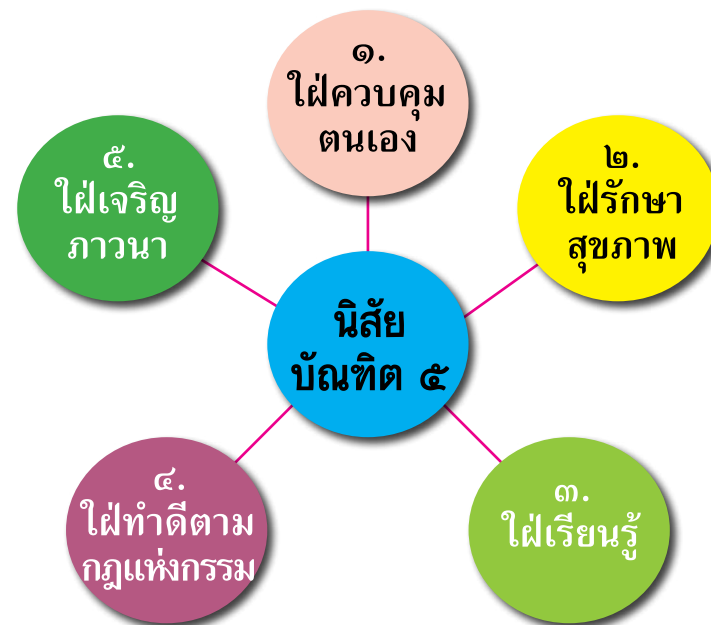
๒. ฝึกให้รักการพึ่งตนเอง โดยให้ทำงานด้วยตนเอง สนุก
และเห็นคุณค่าของการทำงานนั้นๆ แล้วบังเกิดเป็นคุณธรรม
คือ ความอดทน

๓. ฝึกให้รักการจับถูก รังเกียจการจับผิดผู้อื่น รักการแก้ไข
ตนเอง รักการยกย่องคนดีมีฝีมือ แล้วบังเกิดเป็นคุณธรรม
คือความเคารพ

นิสัยบัณฑิต ๕

หลังจากบ่มเพาะปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน ๓ อย่าง
ดีแล้ว จากนั้นต้องฝึกผู้เรียนให้ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมชีวิตจริง
๖ มิติ ใน ๕ ห้องชีวิตทั้งที่บ้าน วัดและโรงเรียน เพื่อให้เกิดนิสัย
บัณฑิต ๕ คือ

๑. ใฝ่ควบคุมตนเอง
๒. ใฝ่รักษาสุขภาพ
๓. ใฝ่เรียนรู้
๔. ใฝ่ทำดีตามกฎหมายแห่งกรรม
๕. ใฝ่เจริญภาวณา

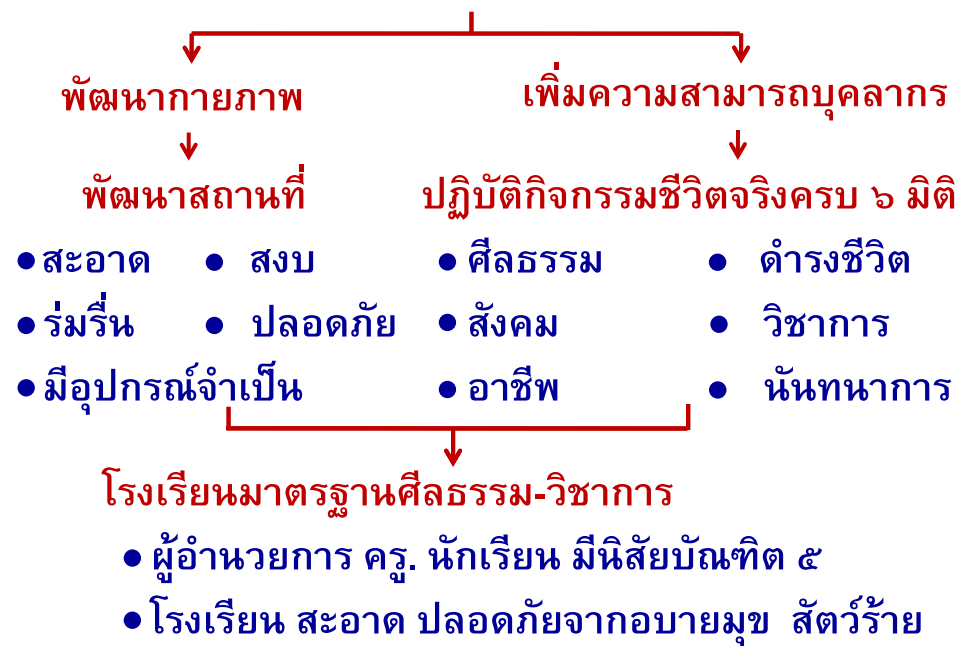
๙. คุณธรรมพื้นฐาน ๓ นิสัยบัณฑิต ๕ และนิสัย
รักความพยายามกำจัดทุกข์ของตนเองให้หมด
สิ้นไป ซึ่งเป็นเป้าหมายการศึกษานี้ โรงเรียน
จะทำได้สำเร็จก็ต่อเมื่อ

- โรงเรียนกำหนด**กิจวัตร**ที่นักเรียนต้องปฏิบัติ
เหมือนๆ กันทั้งโรงเรียน
- ผู้บริหาร ครู และนักเรียนต้องร่วมมือ **ปฏิบัติ**
กิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติให้เป็นกิจวัตร จนกลายเป็น
นิสัย โดยฝึกตามลำดับขั้นการพัฒนานิสัย

ลำดับขั้นการพัฒนานิสัยบัณฑิตมิตรแท้

การพัฒนาโรงเรียน

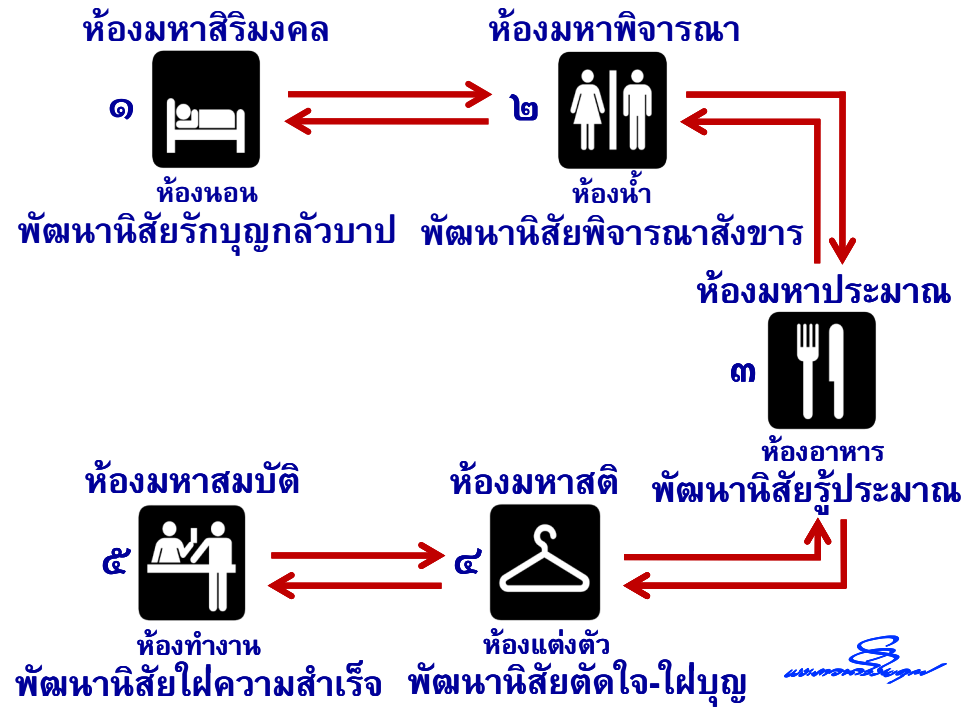
ตารางออกแบบกิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติ เพื่อพัฒนาโรงเรียน

มิติ	วัตถุประสงค์	สถานที่ฝึกนิสัยในโรงเรียน					
		หน้าเสาธง	ห้องเรียน	ห้องอาหาร	ห้องสุขา	ห้องสมุด	ห้องอื่นๆ
ศีลธรรม	- มีเป้าหมายชีวิตที่ต้องการ - สร้างกำลังใจไปให้ถึงเป้าหมายชีวิต	สวดมนต์ไหว้พระ ฯลฯ	นั่งสมาธิก่อนเรียน				
ดำรงชีวิต	- รักษาสุขภาพเป็น - ใช้สอยปัจจัย ๔ และทรัพย์เป็น ไม่เป็นทาสสิ่งฟุ่มเฟือย						
สังคม	- สร้างมิตรเป็น - สร้างมิตรแท้เป็น โดยไม่ละเมิดกฎแห่งกรรม						
วิชาการ	- คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ - คิดวิจารณ์เป็น โดยอิงหลักวิทยาศาสตร์และกฎแห่งกรรม						
อาชีพ	เห็นคุณค่าอาชีพสุจริต						
นันทนาการ	พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง						

ตารางออกแบบกิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติ เพื่อพัฒนาคบครัว

มิติ	วัตถุประสงค์	สถานที่ฝึกนิสัยในครอบครัว					
		ห้องนอน	ห้องน้ำ	ห้องแต่งตัว	ห้องอาหาร	ห้องทำงาน	ห้องอื่นๆ
ศีลธรรม	- มีเป้าหมายชีวิตที่ต้องการ - สร้างกำลังใจไปให้ถึงเป้าหมายชีวิต	นั่งสมาธิ	ล้างห้องน้ำ				
ดำรงชีวิต	- รักษาสุขภาพเป็น - ใช้สอยปัจจัย ๔ และทรัพย์เป็น ไม่เป็นทาสสิ่งฟุ่มเฟือย						
สังคม	- สร้างมิตรเป็น - สร้างมิตรแท้เป็น โดยไม่ละเมิดกฎแห่งกรรม						
วิชาการ	- คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ - คิดวิจารณ์เป็น โดยอิงหลักวิทยาศาสตร์และกฎแห่งกรรม						
อาชีพ	เห็นคุณค่าอาชีพสุจริต						
นันทนาการ	พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง						

๕ ห้องชีวิต พื้นที่ทำกิจกรรม-เกิดนิสัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

๑. ทำไมต้องจัดการศึกษา เพราะมีความทุกข์เต็มโลกเต็มจักรวาล การศึกษาเท่านั้นเป็นเครื่องมือกำจัดทุกข์
๒. การศึกษา คือ กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีความพยายามกำจัดทุกข์ ให้หมดสิ้นไปอย่างถาวรด้วยตนเอง
๓. อะไรคือเป้าหมายของการศึกษา เพื่อกำจัดทุกข์สัตว์โลกให้หมดสิ้นไปอย่างถาวร

๔. เส้นทางสู่เป้าหมายการศึกษาประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ๑) พัฒนากายภาพสถานศึกษา
- ๒) พัฒนาบุคลากรโดยปฏิบัติมรรคมีองค์ ๘ จากกิจกรรมชีวิตจริง ๖ มิติ เพื่อ
 - (๑) สร้างนิสัยรักความสะอาด รักระเบียบ รักความสุภาพ รักการตรงต่อเวลา
 - (๒) สร้างนิสัยรักการพึ่งตนเอง รักการจับถูกผู้อื่น
 - (๓) มีคุณธรรม ๓ วินัย เคารพ อดทน
 - (๔) สร้างนิสัยบัณฑิต ๕

